

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Mieczysław Łuczak

LZG.410.015.01.2017
P/17/109

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/109 – System gospodarowania zużyтыми bateriami i akumulatorami
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Sławomir Wiśniewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/138/2017 z dnia 21.09.2017 r. oraz nr LZG/153/2017 z dnia 30.11.2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-1a)
Jednostka kontrolowana	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (dalej: GIOŚ), ul. Wawelska 52/54, 00-034 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska (dalej: Główny Inspektor) jest od 25 maja 2016 r. Pan Marek Haliniak ¹ . (dowód: akta kontroli str. 2-6)

Ocena ogólna²

II. Ocena kontrolowanej działalności

GIOŚ³ prawidłowo realizował zadania ustawowe⁴ w zakresie wydawania zaleceń i wytycznych określających sposób postępowania w trakcie realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach⁵ (dalej u.b.a.). Terminowo sporządzał i przedkładał Ministrowi Środowiska roczne raporty o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużyтыми bateriami i zużyтыми akumulatorami. Jednakże raporty roczne za 2015 i 2016 r. zawierały nierzetelne dane o masie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych zebranych na terenie woj. łódzkiego (w 2015 r.), masie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych zebranych na terenie woj. mazowieckiego (w 2016 r.) oraz masie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych wywiezionych za granicę w celu przetworzenia (w 2016 r.). Ponadto niektóre skargi i wnioski wpływające do GIOŚ załatwiano nieterminowo.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Stosownie do treści art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (dalej: u.i.o.ś.), Główny Inspektor, kierując działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska, ustalił ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska oraz wydał zalecenia i wytyczne, określające sposób postępowania

¹ Głównym Inspektorem do 31 stycznia 2015 r. był Pan Andrzej Jagusiewicz, a od 1 lutego do 18 listopada 2015 r. Pan Jerzy Kuliński. Od 19 listopada 2015 r. do 24 maja 2016 r. obowiązki Głównego Inspektora pełnił Pan Roman Jaworski.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

³ W okresie objętym kontrolą tj. od 1 stycznia 2015 do 30 czerwca 2017 r.

⁴ Określone w ustawie z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 1688, ze zm.)

⁵ Dz.U. z 2016 r. poz. 1803, ze zm.

w trakcie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt.1 lit k ww. ustawy, jak też kontrolował stan ich realizacji. Ponadto Główny Inspektor opracował Wytyczne techniczne dla baterii i akumulatorów w zakresie ich podlegania przepisom u.b.a.

W 2010 r. w GIOŚ rozpoczęto wdrażanie Informatycznego Systemu Wspomagania Kontroli. System ten, aktualnie funkcjonujący pod nazwą Informatyczny System Kontroli (dalej: ISK), zmodernizowano w 2015 r. w związku z realizacją przez GIOŚ projektu „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014.

(dowód: akta kontroli str. 901-910, 1130-1131)

W ISK określono sposób sprawowania nadzoru i kontroli nad działalnością Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska (dalej: WIOŚ), w tym zasady ewidencjonowania podmiotów i zakładów oraz zasady wykonywania działalności kontrolnej przez pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska. M.in. ISK zawiera opis procedur związanych z planowaniem i realizacją kontroli, w tym metodykę przeprowadzania analiz przedkontrolnych oraz zasady kategoryzacji zakładów ze względu na oddziaływanie na środowisko.

W ramach ISK prowadzone są różnego rodzaju rejestry, m.in. zakładów, kontroli, realizacji planu kontroli, wystąpień pokontrolnych, zarządzeń i zaleceń pokontrolnych, wydanych decyzji itp. Prowadzona jest także informatyczna baza danych o kontrolowanych podmiotach. ISK pozwala na monitorowanie przebiegu kontroli i wgląd w podstawowe dokumenty wytworzone przez pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska. Metodyka przeprowadzania kontroli opisana w ISK uwzględnia kontrolę podmiotów gospodarujących zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami.

(dowód: akta kontroli str. 1097-1101, 1133, 1144)

2. Zgodnie z treścią art. 72 ust. 2 u.b.a., Główny Inspektor Ochrony Środowiska sporządził i przedłożył Ministrowi Środowiska w terminie do dnia 15 maja roku następującego po roku, którego dotyczy, roczne raporty o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, w tym informacje na temat osiągniętych poziomów zbierania oraz recyklingu (dalej: raporty roczne).

(dowód: akta kontroli str. 180-282 i 496-612)

Raporty roczne (dotyczące 2015 r. i 2016 r.) opracowano na podstawie informacji określonych w przepisie art. 72 ust. 2 u.b.a. W raportach rocznych wykorzystano m.in. dane ze sprawozdań o bateriach i akumulatorach oraz zużytych bateriach i akumulatorach, przekazywane GIOŚ przez marszałków województw na podstawie art. 121 ust. 1 u.b.a.

Sprawozdania składane GIOŚ przez marszałków województw sporządzano według wzoru stanowiącego załącznik do uchylonego z dniem 24 stycznia 2015 r. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 lutego 2011 r. w sprawie zbiorczego sprawozdania o bateriach i akumulatorach oraz o zużytych bateriach i zużytych akumulatorach⁶. Jak wynika z pkt 4 objaśnień do ww. wzoru, sumę mas zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych należało ustalić w tych sprawozdaniach na podstawie danych z działu II rocznych sprawozdań

⁶ Dz.U Nr 38 poz. 200

o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, których wzór określało uchylone z dniem 23 stycznia 2013 r. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie wzoru rocznego sprawozdania o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych⁷

Zgodnie z zaleceniami Departamentu Gospodarki Odpadami Ministerstwa Środowiska⁸, raporty roczne opracowywano zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik do uchylonego w dniu 24 stycznia 2015 r. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 lutego 2011 r. w sprawie rocznego raportu o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami⁹.

(dowód: akta kontroli str. 226, 520-521)

W pismach przypominających o zbliżającym się terminie składania sprawozdań¹⁰ Główny Inspektor zwrócił się do marszałków województw o przesłanie – oprócz ww. sprawozdań – również danych dotyczących masy zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych pochodzących ze sprawozdań składanych marszałkom województw na podstawie art. 35 u.b.a. przez wprowadzających baterie lub akumulatory¹¹. Jak wskazał Główny Inspektor w swoich pismach, pozyskanie tych informacji miało pozwolić na uniknięcie problemów związanych z weryfikacją i ustaleniem wiarygodności danych o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych oraz o wysokości osiągniętego przez Polskę poziomu ich zbierania, które pojawiły się w latach poprzednich.

(dowód: akta kontroli str. 186 i 510-511)

Informacje uzyskane na podstawie sprawozdań składanych przez wprowadzających baterie lub akumulatory w trybie art. 35 u.b.a. marszałkowie przesyłali GIOŚ w formie dodatkowej tabeli. Zgodnie z zaleceniami Departamentu Gospodarki Odpadami Ministerstwa Środowiska¹² informacje te stanowiły podstawę ustalenia mas zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych przyjętych w raportach rocznych.

(dowód: akta kontroli str. 360, 370, 383, 390, 396, 406, 412, 418, 426, 432, 439, 447, 453, 459, 466, 472, 628, 633, 640, 647, 653, 660, 665, 676, 683, 691, 697, 705, 713, 719, 724, 730, 737, 743)

Naczelnik Wydziału Gospodarki Odpadami Departamentu Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ wyjaśniła, że *„Wcześniej przy raportach z lat 2010-2011 – zdarzały się sytuacje, że sprawozdania składane przez zbierających dublowały się i czasami kilku zbierających wykazywało w sprawozdaniach te same baterie. To zniekształcało treść sprawozdań i dlatego przyjęliśmy za bardziej wiarygodne sprawozdania składane przez wprowadzających na podstawie art. 35 u.b.a. (...) Z tych sprawozdań wcześniejszych uzyskiwano niezwykle wysokie, nienaturalne masy zebranych zużytych baterii i akumulatorów. Czasami poziom zbierania*

⁷ Dz. U. Nr 223, poz. 1788

⁸ Pismo z dnia 6.04.2016 r., nr DGO-II.073.12.2016.JF i z dnia 5.04.2017 r., nr DGO-II.073.4.2017.JF

⁹ Dz.U. Nr 38 poz.199

¹⁰ Pisma z dnia 12.04.2016 r., nr DliO/031/5/2016/kb oraz z dnia 23.03.2017 r., nr DliO/031/5/2017/kb.

¹¹ Sprawozdania sporządzane przez wprowadzających dla potrzeb ustalenia osiągniętego poziomu zebrania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych; w sprawozdaniach tych wprowadzający zobowiązani są podać również dane o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, które zostały przyjęte do obliczenia osiągniętego poziomu zebrania.

¹² Por. pisma wymienione w przypisie 10

zużytych baterii i akumulatorów wynikający z tych sprawozdań przekraczał nawet 100%, co jest niemożliwe”.

(dowód: akta kontroli str.1135)

W dziale 4 raportów rocznych za 2015 i 2016 r. zostały wykazane masy zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych zebranych w poszczególnych województwa. Z analizy treści raportów rocznych i sprawozdań składanych przez marszałków województw na podstawie art. 121 ust. 1 u.b.a. wynika, że podane w raportach rocznych masy zużytych baterii przenośnych i zebranych akumulatorów przenośnych zebranych w poszczególnych województwach ustalone zostały na podstawie sprawozdań, o których mowa w art. 35 u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 279, 355-484, 609, 623-743)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że w wyniku nowelizacji u.b.a., która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2015 r. na mocy ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy o bateriach i akumulatorach oraz niektórych innych ustaw¹³, zobowiązanymi do składania rocznych sprawozdań dotyczących masy zebranych zużytych baterii przenośnych lub zużytych akumulatorów przenośnych są wyłącznie ci zbierający, którzy przekazują zużyte baterie lub zużyte akumulatory bezpośrednio prowadzącemu zakład przetwarzania. Tym samym od dnia 1 stycznia 2015 r. wyeliminowana została możliwość dublowania sprawozdań składanych na podstawie art. 59 ust. 3 u.b.a. (to jest wykazywania masy tych samych baterii i akumulatorów przez więcej, niż jednego zbierającego).

Naczelnik Wydziału Gospodarki Odpadami Departamentu Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ wyjaśniła, że nie pamięta dlaczego GIOŚ nie uwzględnił w raportach rocznych danych wynikających ze sprawozdań składanych na podstawie art. 59 ust. 3 u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 1135-1136)

Z analizy treści raportów rocznych wynika również, że zarówno w 2015 r., jak i w 2016 r. Polska nie osiągnęła wymaganych poziomów zbierania zużytych baterii i zużytych akumulatorów przenośnych¹⁴ określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie rocznych poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych¹⁵ oraz w art. 10 ust. 2 lit. b dyrektywy 2006/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie baterii i akumulatorów oraz zużytych baterii i zużytych akumulatorów oraz uchylającej dyrektywę 91/157/EWG¹⁶.

We wnioskach zawartych w raportach rocznych wskazano, że podwyższenie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych wymaga podjęcia działań mających na celu: zwiększenie opłaty produktowej, zintensyfikowanie działań edukacyjnych prowadzonych przez wprowadzających baterie i akumulatory oraz marszałków województw, zwrócenie uwagi podmiotów zajmujących się gospodarowaniem odpadami na prawidłową klasyfikację odpadów w postaci zużytych baterii i zużytych akumulatorów, zwiększenie uwagi marszałków na jakość i rzetelność sprawozdań sporządzanych przez podmioty zajmujące się gospodarowaniem zużytymi bateriami i zużytymi

¹³ Dz.U. poz. 1322

¹⁴ Zgodnie z treścią raportów rocznych, w 2015 r. Polska osiągnęła poziom zbierania równy 38,35% przy wymaganych 40%. W 2016 r. uzyskano poziom zbierania równy 39% przy wymaganych 45%.

¹⁵ Dz.U. Nr 215 poz. 1671

¹⁶ Dz. Urz. UE.L. 266 z 26.9.2006 , str.1, ze zm.

akumulatorami oraz wprowadzenie do użytku Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO), o której mowa w art. 79 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach¹⁷.

Zgodnie z treścią art. 238 ust. 1 ustawy o odpadach, BDO miał zostać utworzony w terminie 36 miesięcy od wejścia w życie ustawy o odpadach, to jest do dnia 24 stycznia 2016 r. Termin ten został przedłużony do dnia 24 stycznia 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 257-282 i 586-612)

Jak wynika z treści raportu rocznego, w 2015 r. w 10 województwach wszyscy wprowadzający baterie lub akumulatory osiągnęli wymagany poziom zbierania zużytych baterii i akumulatorów, a w pozostałych województwach¹⁸ z tytułu opłaty produktowej wpłacono na rachunki urzędów marszałkowskich łącznie kwotę 2 849,15 zł, a z tytułu zaległej oraz dodatkowej opłaty produktowej kwotę 59 902,05 zł. W 2016 r. w 8 województwach wszyscy wprowadzający baterie lub akumulatory osiągnęli wymagany poziom zbierania zużytych baterii i akumulatorów, a w pozostałych województwach¹⁹ z tytułu opłaty produktowej wpłacono na rachunki urzędów marszałkowskich łącznie kwotę 21 553,20 zł, a z tytułu zaległej oraz dodatkowej opłaty produktowej kwotę 116 828,96 zł.

W GIOŚ nie prowadzono analiz ekonomicznych dotyczących wpływu wysokości stawki opłaty produktowej na zwiększenie poziomu zbierania zużytych baterii przeniósnych i zużytych akumulatorów przeniósnych.

(dowód: akta kontroli str. 281, 611, 1125)

W tabeli zamieszczonej w dziale 7 raportu rocznego za 2015 r. wskazano, że w 2015 roku wymagany poziom zbierania osiągnęło 1 885 wprowadzających baterie przeniósne lub akumulatory, co stanowi 74,45% ogólnej liczby wprowadzających baterie przeniósne lub akumulatory przeniósne. Odpowiednio, w raporcie rocznym za 2016 r. wskazano, że wymagany poziom zbierania osiągnęło 1 980 wprowadzających baterie przeniósne lub akumulatory, co stanowi 73,61 % ogólnej liczby wprowadzających baterie przeniósne lub akumulatory przeniósne.

Tymczasem z analizy danych zawartych w sprawozdaniach zbiorczych złożonych przez marszałków województw na podstawie art.121 ust. 1 u.b.a. wynika, że w 2015 r. spośród 1928 wprowadzających, którzy złożyli marszałkowi sprawozdania na podstawie art. 35 u.b.a., wymaganego poziomu nie osiągnęło jedynie 43 przedsiębiorców, co stanowi ok. 2 % ogólnej liczby wprowadzających.

W 2016 r. spośród 2033 wprowadzających, którzy złożyli marszałkowi sprawozdania na podstawie art. 35 u.b.a., wymaganego poziomu nie osiągnęło 53 przedsiębiorców, co stanowi ok. 3 % ogólnej liczby wprowadzających.

(dowód: akta kontroli str. 281, 355-484, 611, 623-743)

Wyjaśniając powyższe rozbieżności w danych Dyrektor Generalny GIOŚ stwierdził, że dla potrzeb sporządzenia raportów rocznych odsetek wprowadzających baterie przeniósne lub akumulatory przeniósne, którzy osiągnęli wymagany poziom zbierania, oblicza się jako procentowy stosunek liczby wprowadzających, którzy osiągnęli wymagany poziom zbierania, do liczby wszystkich wprowadzających wpisanych do rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora.

¹⁷ Dz.U. z 2016 r. poz. 1987, ze zm.

¹⁸ Województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, mazowieckie, śląskie i wielkopolskie

¹⁹ Województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie, małopolskie, mazowieckie, śląskie i wielkopolskie

(dowód: akta kontroli str. 1123)

Już po opublikowaniu raportów rocznych do GIOŚ wpływały korekty sprawozdań składanych przez marszałków województw na podstawie art. 121 ust. 1 u.b.a., przyjętych za podstawę opracowania raportów rocznych.

(dowód: akta kontroli str. 371-376, 391-401, 402, 441-447, 473-483, 634-640, 641-647, 654-683, 707-713, 720-724, 726-737)

3. Każdego roku Główny Inspektor opracowywał *Wytyczne do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska*, określające zadania GIOŚ związane ze sporządzeniem raportu rocznego.

W *Wytycznych* na rok 2015 r nie sformułowano zadań WIOŚ w zakresie kontroli przestrzegania ww. ustawy; problematykę kontroli przestrzegania wymagań wynikających z u.b.a. uwzględniono natomiast w piśmie Głównego Inspektora skierowanym do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, dotyczącym ogólnopolskich celów kontroli i cykli kontrolnych na rok 2015 r.²⁰. Natomiast w *Wytycznych* na 2016 r. i na 2017 r., w zadaniach wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska przewidziano prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 134-179, 889-892)

Zakłady objęte nadzorem Inspekcji Ochrony Środowiska podlegają kategoryzacji wg kryteriów określonych w ISK, z czym wiąże się częstotliwość ich kontroli. Zakłady I kategorii podlegają kontroli corocznej, natomiast zakłady zaliczone do ostatniej, V kategorii nie muszą być ujmowane w planach kontroli. WIOŚ samodzielnie podejmuje decyzje odnośnie uwzględnienia konkretnych zakładów w danym roku kalendarzowym.

Wprowadzający i zbierający zużyte baterie i zużyte akumulatory zaliczeni zostali do V kategorii zakładów, natomiast zakłady przetwarzające zużyte baterie i zużyte akumulatory należą do kategorii I i są obligatoryjnie kontrolowane co roku.

(dowód: akta kontroli str. 1126-1127, 1133)

Z analizy raportów rocznych oraz raportów wojewódzkich składanych przez WIOŚ wynika, że zarówno w 2015 r., jak i w 2016 r. wszystkie WIOŚ przeprowadziły kontrole podmiotów zobowiązanych do stosowania przepisów u.b.a. W 2015 r. WIOŚ przeprowadziły łącznie 130 kontroli ww. podmiotów, w tym najwięcej WIOŚ w Warszawie – 48²¹, Białymstoku -17 i Katowicach - 10²². Najmniejszą liczbę kontroli przeprowadziły WIOŚ w Gdańsku, Olsztynie²³ i Szczecinie²⁴ – po 2 oraz w Krakowie – 3 kontrole²⁵. W 2016 r. WIOŚ przeprowadziły łącznie 125 kontroli podmiotów zobowiązanych do stosowania przepisów u.b.a, w tym najwięcej WIOŚ w Szczecinie – 41²⁶, Warszawie – 15²⁷ i Zielonej Górze – 9²⁸. Najmniejszą liczbę

²⁰ Pismo z dnia 7.11.2014 r., nr DliO-073/201/2014/ad,es

²¹ W tym 3 obowiązkowe, coroczne kontrole zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów (art. 71b u.b.a.)

²² W tym 6 kontrole obowiązkowych

²³ W tym 1 kontrola obowiązkowa

²⁴ W tym 1 kontrola obowiązkowa

²⁵ W tym 2 kontrole obowiązkowe

²⁶ W tym 1 kontrola obowiązkowa

²⁷ W tym 4 kontrole obowiązkowe

²⁸ W tym 1 kontrola obowiązkowa

kontroli przeprowadziły WIOŚ w Gdańsku i Olsztynie – po 2 oraz w Łodzi²⁹ i Kielcach³⁰ – po 3 kontrole.

(dowód: akta kontroli str. 264, 283-354, 594, 744-767)

W okresie od 2015 r. do 30 czerwca 2017 r. w 5 województwach WIOŚ przeprowadziły kontrole działalności podmiotów zbierających zużyte baterie przenośne i zużyte akumulatory przenośne. Łącznie przeprowadzono 23 kontrole ww. podmiotów, z czego 11 kontroli (47,8%) przeprowadził WIOŚ w Krakowie.

(dowód: akta kontroli str. 919-944, 1126)

Zgodnie z § 7 pkt 5 lit. b regulaminu organizacyjnego GIOŚ, komórki organizacyjne GIOŚ, w zakresie swoich właściwości, biorą udział w kontrolach prowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska.

W okresie od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2017 r. pracownicy GIOŚ nie brali udziału w kontrolach przeprowadzanych przez WIOŚ, dotyczących podmiotów objętych przepisami u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 18, 59, 100, 1084)

W okresie objętym kontrolą GIOŚ nie przeprowadzał kontroli WIOŚ w zakresie realizacji zadań związanych z nadzorem nad przestrzeganiem przepisów u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 1084)

Główny Inspektor wyjaśnił, że w związku z wdrożeniem Informatycznego Systemu Kontroli w organach Inspekcji Ochrony Środowiska istnieje możliwość bieżącego monitorowania i *de facto* kontrolowania działań wszystkich wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska. W ISK zamieszczane są na bieżąco protokoły kontroli wraz z załącznikami, zeskanowane zarządzenia i wystąpienia pokontrolne oraz decyzje administracyjne wydawane przez Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska. Nadzór nad WIOŚ sprawowany jest również w drodze ustalania na każdy rok wytycznych do planowania kontroli, jak też poprzez analizę rocznych planów kontroli ustalanych przez WIOŚ oraz opracowywanie jednolitych materiałów pomocniczych do kontroli. Problemy omawiane są na wspólnych naradach i w toku bieżących konsultacji z pracownikami GIOŚ.

W ocenie Głównego Inspektora, wojewódzki inspektor ochrony środowiska jest organem administracji zespolonej w województwie, w związku z czym kompleksowa kontrola WIOŚ należy do obowiązków wojewody.

(dowód: akta kontroli str. 1084--1085)

4. Art. 10 ust. 1 u.b.a. przewiduje zakaz wprowadzania do obrotu oraz dystrybucji baterii i akumulatorów niespełniających wymagań określonych w art. 8 i 9 u.b.a. Wprowadzający do obrotu baterie lub akumulatory jest obowiązany do wycofania z obrotu baterii i akumulatorów niespełniających wymagań określonych w art. 8 i 9 u.b.a., a w przypadku niewycofania Główny Inspektor wydaje z urzędu decyzję o wycofaniu z obrotu tych baterii lub akumulatorów.

W okresie objętym kontrolą GIOŚ nie wydawał decyzji w przedmiocie wycofania z obrotu baterii i akumulatorów nie spełniających wymagań określonych w art. 8 i 9 u.b.a., gdyż do GIOŚ nie wpłynęły informacje od organów Inspekcji Handlowej

---

²⁹ Wszystkie kontrole obowiązkowe

³⁰ W tym 1 kontrola obowiązkowa

o nieprawidłowej realizacji obowiązków określonych w u.b.a. przez wprowadzających do obrotu baterie lub akumulatory.

W 2017 r. Podlaski Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej w Białymstoku ujawnił podczas kontroli partię 95 szt. baterii zawierających ołów i nie oznakowanych symbolem chemicznym Pb, jednakże wprowadzający sam wycofał baterie z obrotu i zwrócił je importerowi.

(dowód: akta kontroli str. 893-900)

5. Przepis art. 4a ust. 1 pkt 8 u.i.o.ś. nakłada na Głównego Inspektora obowiązek organizowania szkolenia pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie wykonywania zadań określonych w ustawie i w przepisach odrębnych.

Plan szkoleń specjalistycznych pracowników WIOŚ organizowanych przez GIOŚ w 2015 r. obejmował 14 szkoleń dotyczących m.in. gospodarki odpadami, w tym recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji i zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego (ZSEiE). W planie nie uwzględniono szkoleń z zakresu przestrzegania przepisów u.b.a.

W 2016 r. pierwotny plan szkoleń specjalistycznych obejmował przeprowadzenie 14 szkoleń, w tym szkolenia z zakresu kontroli przestrzegania przepisów u.b.a.³¹, oraz zorganizowanie 2 narad i konsultacji. Ostatecznie w planie szkoleń specjalistycznych na 2016 r., zatwierdzonym przez Głównego Inspektora w dniu 1 czerwca 2016 r., nie uwzględniono tematyki przestrzegania przepisów u.b.a.

W planie narad szkoleniowych dla pracowników WIOŚ na 2017 r. przewidziano zorganizowanie 10 narad szkoleniowych, w tym narady dotyczącej zagadnień ZSEiE. Nie przewidziano szkolenia z zakresu stosowania przepisów u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 873-885)

Generalny Inspektor wyjaśnił, iż w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2017 r. GIOŚ nie organizował szkoleń z zakresu stosowania u.b.a. Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska nie sygnalizowali problemów związanych ze stosowaniem regulacji ww. ustawy i nie zgłaszali konieczności organizowania spotkania w tej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 1085-1086)

Tymczasem w piśmie z dnia 5 stycznia 2017 r. (nr IK.7021.2.7.2017), skierowanym do GIOŚ dotyczącym planu narad szkoleniowych dla pracowników WIOŚ na 2017 r., Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Kielcach zaproponował m.in. szkolenie dotyczące kontroli przestrzegania przepisów u.b.a.

(dowód: akta kontroli str. 887-889, 1128)

W ocenie Głównego Inspektora, sprawowanie skutecznego nadzoru nad rynkiem zużytych baterii i zużytych akumulatorów utrudnia niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, a w szczególności mieszkańców mniejszych miejscowości. Ponadto poważnym problemem jest również nierzetelne i nieterminowe realizowanie obowiązków sprawozdawczych przez podmioty gospodarujące zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, jak również krótkie okresy przewidziane w ustawie na weryfikację składanych sprawozdań.

Niebezpiecznym zjawiskiem jest praktyka nielegalnego deponowania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych (do których zalicza się zużyte baterie i zużyte akumulatory), na terenie składowisk odpadów, w tym składowisk

³¹ Szkolenia nie przeprowadzono z uwagi na niewyłonienie wykonawcy.

zamkniętych, przeznaczonych do rekultywacji, jak również na terenie lasów i wyrobisk poeksploatacyjnych.

Skuteczną działalność w zakresie kontroli gospodarki odpadami utrudnia, jego zdaniem, obowiązująca struktura prawno-organizacyjna Inspekcji Ochrony Środowiska. Od dnia 1 stycznia 1999 r. system działania Inspekcji Ochrony Środowiska został bowiem zaburzony w sferze organizacyjnej i finansowej w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie i zaliczeniem WIOŚ do terenowych organów administracji rządowej zespolonej. W efekcie środki budżetowe na działalność WIOŚ przyznawane są bez żadnej koordynacji merytorycznej ze strony Głównego Inspektora kierującego działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska. Taka sytuacja utrudnia prawidłowe wykonywanie zadań zleczanych przez GIOŚ, albowiem możliwości WIOŚ uzależnione są w znacznym stopniu od posiadanych środków finansowych przyznawanych przez wojewodę.

(dowód: akta kontroli str. 1091-1096)

6. W okresie objętym kontrolą do GIOŚ wpłynęło łącznie 55 skarg i wniosków dotyczących przedsiębiorców objętych przepisami u.b.a., w tym w 2015 r. -16 skarg i wniosków, w 2016 r. – 29 skarg i wniosków i do dnia 30 czerwca 2017 r. – 10 skargi wniosków. Zdecydowana większość (50 skarg i wniosków) dotyczyła funkcjonowania przedsiębiorcy ZAP Sznajder Batterien S.A. prowadzącego działalność w zakresie produkcji akumulatorów na terenie województwa warmińsko-mazurskiego oraz działań Warmińsko-Mazurskiego WIOŚ podejmowanych w związku z nadzorem nad tym przedsiębiorcą. Pozostałe wnioski dotyczyły podjęcia czynności kontrolnych w związku z niedopełnieniem obowiązków przez przedsiębiorców zobowiązanych do pobierania opłaty depozytowej od nabywców akumulatorów i zanieczyszczaniem wód gruntowych przez prowadzących warsztaty samochodowe, jak również wyjaśnienia wątpliwości dotyczących treści przepisów i raportów rocznych .

GIOŚ rozpatrzył we własnym zakresie 21 wniosków i skarg, a pozostałe wnioski i skargi przekazano innym organom zgodnie z właściwością lub załatwiono w inny sposób. Analiza 15 wybranych losowo skarg i wniosków (27,3% ogółu skarg i wniosków) wykazała, że w 6 przypadkach Główny Inspektor nie zachował terminów załatwienia skarg i wniosków określonych w art. 231, 237 § 1, 243 i 244 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³² (dalej k.p.a.), co zostało szczegółowo opisane w dalszej części wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 951-1074, 1086-1090)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgodnie z treścią art. 72 ust. 2 u.b.a. Główny Inspektor Ochrony Środowiska, na podstawie wyników kontroli, o których mowa w ust. 1 tego artykułu, oraz posiadanych informacji, w tym danych zawartych w Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, o której mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, sporządza i przedkłada ministrowi właściwemu do spraw środowiska, w terminie do dnia 15 maja roku następującego po roku, którego dotyczy, roczny raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami

³² Dz.U. z 2017 r. poz. 1257

i akumulatorami oraz zużyтыми bateriami i zużyтыми akumulatorami, w tym informacje na temat osiągniętych poziomów zbierania oraz recyklingu.

Raporty o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużyтыми bateriami i zużyтыми akumulatorami za lata 2015 - 2016 zawierają nierzetelne dane, to jest:

- w dziale 4 raportu rocznego za 2015 r., w pozycji *Masa zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych*, w pozycji *województwo łódzkie*, wykazano, że w 2015 r. na terenie województwa łódzkiego zebrano łącznie 32 538,94 kg zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych. Tymczasem z treści *Zbiorczego sprawozdania o bateriach i akumulatorach oraz zużytych bateriach i akumulatorach za rok 2015*, złożonego przez Marszałka Województwa Łódzkiego na podstawie art. 121 ust. 1 u.b.a., wynika, że w 2015 r. na terenie tego województwa zebrano ogółem 39 161,75 kg zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych. Różnica wyniosła zatem 6 622,81 kg³³.

Jak wynika z analizy sprawozdań złożonych przez Marszałka Województwa Łódzkiego, w analizowanym raporcie rocznym podano łączną masę zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych zebranych w województwie łódzkim w 2014 r. (po korekcie), zamiast masy ww. odpadów zebranych w 2015 r.,

- w dziale 4 raportu rocznego za 2016 r., w pozycji *Masa zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych*, w pozycji *województwo mazowieckie*, wykazano, że w 2016 r. na terenie województwa mazowieckiego zebrano łącznie 3 158 492,54 kg zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych. Tymczasem z treści *Zbiorczego sprawozdania o bateriach i akumulatorach oraz zużytych bateriach i akumulatorach za rok 2016*, złożonego przez Marszałka Województwa Mazowieckiego na podstawie art. 121 ust. 1 u.b.a., wynika, że w 2016 r. na terenie tego województwa zebrano ogółem 3 977 778,34 kg zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych. Różnica wyniosła zatem 819 258,80 kg³⁴.

Jak wynika z analizy sprawozdań złożonych przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, w raporcie rocznym za 2016 r. podano łączną masę zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych zebranych w województwie mazowieckim w 2015 r. (po korekcie), zamiast masy ww. odpadów zebranych w 2016 r.,

- w dziale 6 raportu rocznego za 2016 r., w pozycji 6.3 *Informacja o przetworzonych poza terytorium kraju zużytych bateriach i zużytych akumulatorach*, wskazano nieprawidłową masę zużytych baterii i zużytych akumulatorów wywiezionych za granicę w celu przetworzenia. Z treści raportu wynika, że w 2016 r. wywieziono do Niemiec i Słowenii w celu przetworzenia łącznie 411 445 kg zużytych baterii i zużytych akumulatorów, podczas, gdy - z danych przekazanych przez Departament Gospodarki Odpadami Ministerstwa Środowiska - w rzeczywistości wywieziono 811 987 kg zużytych baterii i zużytych akumulatorów. Różnica wyniosła 400 542 kg.

(dowód: akta kontroli str. 279, 391-401, 560-570, 609, 661-670)

³³ W raporcie za 2015 r. wskazano, że łączna masa zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych na terenie kraju wyniosła 4 508 589,04 kg

³⁴ W raporcie za 2016 r. wskazano, że łączna masa zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych na terenie kraju wyniosła 4 756 258,77 kg

Naczelnik Wydziału Gospodarki Odpadami Departamentu Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ wyjaśniła, że prawdopodobnie przy sporządzaniu raportu doszło do pomyłek, których nie dostrzegła przy weryfikacji treści raportu.

(dowód: akta kontroli str. 1134-1137)

2. Stosownie do treści art. 231 k.p.a., jeżeli organ, który otrzymał skargę, nie jest właściwy do jej rozpatrzenia, obowiązany jest niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni, przekazać ją właściwemu organowi, zawiadamiając równocześnie o tym skarżącego, albo wskazać mu właściwy organ. Jak wynika natomiast z treści art. 237 § 1 k.p.a., organ właściwy do załatwienia skargi powinien załatwić skargę bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca. Takie same terminy obowiązują przy załatwianiu wniosków (art. 243 i 244 § 1 k.p.a.)

W toku kontroli NIK ustalono, że nie w każdym przypadku ww. terminy zostały zachowane, to jest :

- odpowiedź na skargę Wspólnoty Mieszkaniowej z m. Korsze, która wpłynęła do GIOŚ w dniu 25 kwietnia 2016 r., udzielona została pismem z dnia 4 sierpnia 2016 r.; w toku postępowania GIOŚ zawiadomił skarżącą pismem z dnia 24 maja 2016 r., że załatwienie skargi nastąpi w terminie do dnia 25 lipca 2016 r.,
- odpowiedź na wniosek Centrum Promocji Recyklingu i OZE z Piaseczna, który wpłynął do GIOŚ w dniu 14 listopada 2016 r., udzielona została pismem wysłanym do wnioskodawcy dopiero w dniu 10 kwietnia 2017 r.,
- 4 wnioski osoby fizycznej dotyczące naruszeń przez przedsiębiorców przepisów u.b.a., wniesione do GIOŚ drogą elektroniczną w dniu 22 kwietnia 2016 r., przekazane zostały do załatwienia właściwym WIOŚ dopiero w dniu 23 maja 2016 r.

(dowód: akta kontroli s. 951-971, 985-992, 1050-1072)

Dyrektor Generalny GIOŚ wyjaśnił m.in., że niedotrzymanie terminów określonych w dziale VIII Kodeksu postępowania administracyjnego wynikało z niekorzystnego zbiegu terminów i spiętrzenia spraw oraz znacznej liczby wpływających skarg i wniosków.

(dowód: akta kontroli s. 1130)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Analiza sprawozdań za lata 2015-2016, złożonych w GIOŚ przez marszałków województw, wskazuje na istotne różnice pomiędzy masą zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych wykazywaną w sprawozdania składanych przez zbierających zużyte baterie przenośne lub zużyte akumulatory przenośne (art. 59 ust. 3 u.b.a.), a masą zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych wykazywaną w sprawozdania składanych przez wprowadzających baterie lub akumulatory (art. 35 u.b.a). Dane zbiorcze pochodzące z ww. sprawozdań powinny być zbieżne, podczas, gdy łączna masa zebranych baterii i akumulatorów wynikająca ze sprawozdań składanych przez zbierających zużyte baterie przenośne lub zużyte akumulatory przenośne była w 2015 r. wyższa o ponad 44% od masy zebranych baterii i akumulatorów wynikająca ze sprawozdań składanych przez wprowadzających. W 2016 r. różnica ta była jeszcze większa i wyniosła ponad 100%.
Przy przyjęciu za wiarygodne danych wynikających ze sprawozdań składanych przez zbierających, Polska w 2015 r. osiągnęłaby roczny poziom zbierania

zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych równy 55,3%, a w 2016 r. równy 78,2%. Osiągnięcie tak wysokich poziomów zbierania wydaje się mało prawdopodobnym, zważywszy, że według danych European Portable Battery Association (EPBA), średni poziom zbierania osiągnięty w 2015 r. przez kraje należące do Unii Europejskiej i Szwajcarię wyniósł 41%³⁵. Powyższe różnice – w ocenie Najwyższej Izby Kontroli – wskazują na nierzetelność sprawozdań składanych przez podmioty gospodarujące zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami przenośnymi, jak również na konieczność zwiększenia skuteczności nadzoru Inspekcji Ochrony Środowiska nad tą sferą działalności. Właściwym działaniem w tej sytuacji będzie – w ocenie Najwyższej Izby Kontroli – zaplanowanie i przeprowadzenie przez Inspekcję Ochrony Środowiska ogólnopolskiego cyklu kontrolnego w zakresie przestrzegania przepisów u.b.a.

2. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wykazywanie w raportach rocznych masy zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych zebranych w poszczególnych województwach wyłącznie na podstawie danych pochodzących ze sprawozdań składanych przez wprowadzających na podstawie art. 35 u.b.a. obarczone jest dużym ryzykiem błędu. W sprawozdaniach tych mogą być bowiem wykazywane również masy baterii i akumulatorów zebrane na terenie kilku województw lub nawet całego kraju. Informacje o masie zużytych baterii i akumulatorów zebranych na terenie danego województwa zawierają natomiast sprawozdania składane na podstawie art. 59 ust. 3 u.b.a.
3. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, przyjęta dla potrzeb raportów rocznych metodologia obliczenia udziału wprowadzających baterie przenośne lub akumulatory przenośne, którzy osiągnęli poziom zbierania, w ogólnej liczbie wprowadzających baterie przenośne lub akumulatory przenośne (dział 7 raportów rocznych), jest nieprawidłowa. Jak wynika z udzielonych wyjaśnień (akta kontroli str. 1123), przy opracowaniu raportów rocznych przyjęto *a priori*, że wymaganego poziomu zbierania nie osiągnęli również ci zarejestrowani wprowadzający baterie i akumulatory, którzy nie złożyli w terminie sprawozdań, o których mowa w art. 35 u.b.a. Tymczasem w chwili opracowania raportu rocznego GIOŚ nie dysponował danymi dotyczącymi poziomu zbierania osiągniętego przez te podmioty. Nie można wykluczyć, że wśród wprowadzających, którzy nie złożyli sprawozdań w terminie, są również przedsiębiorcy, którzy osiągnęli wymagany poziom zbierania lub którzy w ogóle nie wprowadzali w danym roku baterii lub akumulatorów do obrotu (co jest prawdopodobne m.in. z uwagi na nieuregulowanie w u.b.a. kwestii obowiązku składania tzw. „sprawozdań zerowych”).
Mając na względzie opisane wyżej nieprawidłowości i uwagi oraz znaczną liczbę korekt sprawozdań zbiorczych przesłanych przez marszałków województw już po terminie opracowania raportów rocznych, zasadnym jest – w ocenie Najwyższej Izby Kontroli – rozważenie przez Głównego Inspektora celowości opracowania aneksów (korekt) raportów rocznych za 2015 i 2016 r.
4. Właściwa realizacja przez Głównego Inspektora obowiązku organizacji szkoleń dla pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska, określonego w art. 4a ust. 1 pkt 8 u.i.o.ś., wymaga – w ocenie Najwyższej Izby Kontroli - zaplanowania i przeprowadzenia w najbliższym czasie szkoleń specjalistycznych poświęconych kwestiom nadzoru nad wykonywaniem obowiązków wynikających z przepisów u.b.a.

³⁵ Raport opublikowany na stronie www.epbaeurope.net [dostęp: 22.12.2017 r.].

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁶, wnosi o:

1. Zapewnienie rzetelnego sporządzania rocznych raportów o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami.
2. Terminowe załatwianie skarg i wniosków wpływających do GIOŚ.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 10 stycznia 2018 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Mieczysław Łuczak

³⁶ Dz. U. z 2017 r., poz. 524